

Dějiny Romů – dějiny romského národa

vlastní označení (autonymum) ROM –

- etymologicky vychází z pojmu DOM (název jedné z indických kast)
- je to původní indické slovo
- r. 1971 Romové na I. sjezdu International Romani Union deklarovali tento pojem jako vlastní jméno národa
- v romštině označuje jednak příslušníka národa (psáno s velkým písmenem : *Rom*), jednak osobu mužského pohlaví (psáno s malým písmenem: *rom* = přeloženo do č.j. ve významu muž, manžel)

název používaný českou majoritou (apelativum) CIKÁN

- etymologicky vychází pravděpodobně z řeckého pojmu [athinganoi]
- Romové byli takto poprvé označováni na území Byzantské říše v 11. a 12. století
- v historických pramenech na našem území se vyskytuje pojem “cikán” i jako označení člověka žijícího specifickým způsobem života, nikoli výhradně jako označení příslušníka romského etnika

názvy používané ve starších českých a slovenských pramenech (apelativa)

EGYPTĀN, FARAHÚN (a další)

- etymologie vede k názvu země Egypt a jeho historickému kontextu
- existují písemné záznamy několika verzí legend o egyptském původu Romů, tyto byly ale koncem 18. stol lingvisty definitivně vyvráceny a byl potvrzen indický původ romského jazyka a za pravlast Romů určena Indie

ROMSKÝ JAZYK

- indoevropská jazyková rodina
- novoidický jazyk (mezi tyto jazyky patří též např. hindština, bengálština, marvárština...)

- má tři vrstvy slovní zásoby
 - o původní indickou,
 - o „staré výpůjčky“ (arménština, perština, řečtina),
 - o „nové výpůjčky“ (z evropských jazyků, zejména dle místa usídlení romské skupiny)
- má mnoho dialektů po celém světě. Dialekty romštiny, kterými se dnes ve světě hovoří mají někdejší společný základ. Mají proto společnou základní slovní zásobu (např. : pojmenování dne, noci, částí lidského těla, rodinných příslušníků, běžných lidských činností). Také gramatická charakteristika jednotlivých dialektů má společný původ s indickými jazyky (např. způsob tvoření gramatických pádů).
- Standartizace mezinárodního zápisu romštiny začala prací Komise pro standartizaci romského jazyka Mezinárodního svazu Romů v r. 1991. Autorem návrhu tohoto zápisu romštiny je Marcel Courthiade.
- Standartizace zápisu tzv. východoslovenské romštiny začala prací Jazykové komise Svazu Cikánů-Romů v 70. letech XX. století.

Skupiny Romů žijící během XX. století na území Československa, jedno z možných dělení - dle užívaných dialektů romštiny, z historicko- geografického hlediska

- Slovenští Romové
- Maďarští Romové
- Olašští Romové
- Čeští Romové
- Moravští Romové
- Němečtí Romové/ Sinti

Podle způsobu života, můžeme Romy dělit i na kočovné, polokočovné a usedlé (t.j. žijící usedlým způsobem života).

Mezi romskými skupinami navzájem existuje diference jazyková, kulturní a profesní. Uvnitř jednotlivých skupin existuje diference sociální.

Romština existovala dlouhou dobu pouze ve své mluvené podobě. Romský jazyk budil zájem vědců už před mnoha staletími.

Teprve v 18. století bylo jazykovědci bezpečně dokázáno, že je romština indoevropským jazykem, který má své kořeny v Indii.

Společně s jazykovědci se po původu Romů ptali také historikové. O charakteristiku romského etnika se později začala zajímat etnografie, antropologie, sociologie, pedagogika, kulturologie a další vědy.

Romistika spolupracuje se všemi těmito obory. Romistika je samostatným vědním oborem.

Doporučená literatura k této přednášce:

Hübschmannová, M., *Šaj pes dovakeras – Můžeme se domluvit*, Olomouc, 1993